

Hírek, ismertetések

Összeállította: CSERNY Tibor, PALOTÁS Klára

Események, rendezvények

Együtműködési megállapodás a Pécsi tudományegyetemmel

A Magyarhoni Földtani Társulat elnöke, Dr. BAKSA Csaba és a Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Karát képviselő Dr. GÁBRIEL Róbert dékán együtműködési megállapodást írt alá 2014. november 27-én.

A Földtani Közlöny korábbi számai az Elektronikus Periodika Adattár és Adatbázisban

Az MFT Elnökségének fontos célkitűzése a Földtani Közlöny tartalmi és formai színvonalának megőrzése, továbbá a folyamatos és időben történő megjelentetése. A ma már egyetlen magyar nyelven, rendszeresen és időben megjelenő földtani szaklap tartalmának gazdagítása és a minél nagyobb olvasóközönség számára történő megismertetése új feladatként hárult az Elnökségre. E célkitűzése keretében, első lépésben színvonalas tanulmányokkal megindította a „Földtan a gyakorlatban” rovatát, a Közlöny 2014/4. számában.

Ezzel párhuzamosan, az elmúlt két év során CSERNY Tibor főtítár vezetésével megkezdődött a Közlöny korábban megjelent számainak világhálón történő publikálási lehetőségének felkutatása. Inspirációt, ötleteket és segítséget kaptunk PIROS Olga technikai szerkesztőtől, továbbá néhány tagtársunktól, és a Magyar Hidrológusok Társaságának elnökétől. A terv megvalósításához szükséges lehetőségek megkeresése és az anyagi források pályázati úton történő elérése irányába tett lépéseinkkel egy időben NÉMETH Norbert tagtársunk elkezdte a közlönyök 1959–2007 közötti számainak szkennelését a Miskolci Egyetem Ásványtani-Földtani Intézetének könyvtári állományából. Az elektronikus állomány elkészültekor a főtítár felvette a kapcsolatot az Országos Széchényi Könyvtár (OSZK) E-Szolgáltatások Osztályával, ahol eredményes megbeszéléseket folytatott a beszkennelt anyagok weblapon történő elhelyezéséről.

2015 januárjában az MFT (mint Kiadó) és az Országos Széchényi Könyvtár (mint Szolgáltató) együtműködési megállapodás kötött a Földtani Közlöny megjelent cikkeinek az EPA (Elektronikus Periodika Adattár és Adatbázis — www.epa.hu) honlapján történő, mindenki számára díjmentesen elérhető megjelenítésére.

2015. február 1-től, az 1959–2007 közötti szkennelt és a 2008–2013 közötti konvertált kötetek kerültek fel az EPA-ba (<http://epa.oszk.hu/html/vgi/kardexlap.phtml?id=1635>). A fenti szolgáltatás gyors és zökkenőmentes megteremtéséért külön köszönet illeti az E-Szolgáltatások Osztályának dolgozóit, IPACS Esztert, URI-KOVÁCS Józsefet és NAGY Erzsébetet.

Az 1874–1922 között megjelent Földtani Közlöny kötetei (16 évfolyam kivételével) a www.biodiversity.org honlapon, vagy az EPA-ból ugyancsak letölthetők.

Azon túl, hogy a kötetek tartalma immár elektronikusan, bárki számára elérhető, a cikkek (link segítségével) megjelennek a Matarka adatbázisában (www.matarka.hu). Ezen keresztül pedig importálhatók az MTMT adatbázisba, megkönnyítve ezzel a kutatók bibliográfiájának bővítését.

Az Elnökség szándéka, hogy a közeljövőben a Közöny összes eddig még nem digitalizált füzetét (1923–1958, továbbá 1876–

1885, 1888, 1890–1891, 1893–1895) is on-line elérhetővé legyenek. Ennek érdekében az E-Szolgáltatások Osztályával és a Biodiversity Heritage Library (Smithsonian Libraries, Washington, DC.)-vel szükséges tárgyalások és egyeztetések megtörténtek.

Terveink szerint az újonnan megjelenő kötetek egy éven (4 szám) belül csak a Társulat honlapján, tagtársaink részére a leszek elérhetőek, és ezt követően adjuk át az EPA honlapjára a cikkeket.

Minden kedves kollégának és érdeklődőnek kellemes és eredményes böngészést kívánunk.

CSERNY Tibor

MÜLLER Pál nemzetközi elismerése

MÜLLER Pál nyugdíjas munkatársunk előtt lengyel kollégáink a Scripta Geologica 147-es számával tisztelegtek. A 2013-as krakkói paleontológiai konferencia résztvevői elismerésük jeléül ezt a számot MÜLLER Pálnak ajánlották és benne egy cikket jelentettek meg munkásságának arról a részéről, melyben a konferencia résztvevőivel együtt dolgozott annak idején. A folyóirat elérhető a Magyar Földtani és Geofizikai Intézet Könyvtárában.

REICHERT Róbert emléktábla

A 20. századi magyar ásványtan kiemelkedő tudósa, REICHERT Róbert egyetemi tanár emlékeztetése az Angolkisasszonyok WARD Mária Általános Iskolája és Gimnáziuma 2014. december 5-én emléktáblát helyezett el épületében. REICHERT Róbert pályája kezdetén több évig kiemelkedően sikeres, emlékezetes tanára volt, ennek a kiváló iskolának, így annak történetében kiemelkedő eredményeket ért el.

Tisztelgés SZABÓ József sírjánál

2014 októberében a Magyarhoni Földtani Társulat nevében virágot és koszorút helyeztünk el néhányan a Fiumei úti sírkertben SZABÓ József síremlékénél. Azt a félévszázados hagyományt vettük át a SZABÓ József Geológiai Technikum diákjaitól, amely szerint a neves geológus születési évfordulója előtt síremlékét minden évben megkoszorúzták. A Fiumei úti sírkertben SZABÓ Józsefen kívül még számos ismert geológus nagyság alussza örök álmát. Így BÖCKH János, BÖCKH Hugó, ZSIGMONDY Vilmos, HALAVÁTS Gyula, ROZLOZNIK Pál, HANTKEN Miksa, HOFFMANN Károly, PETHÓ Gyula, SCHMIDT Sándor, SCHAFARZIK Ferenc, BÁRDOSSY György, HÁMOR Géza, FÜLÖP József, MOLNÁR József és VÉGH Sándor. Emlékük ápolása nem múló kötelessége az utódoknak.

PAPP Péter

10. Téli Ásványtudományi Iskola, Balatonfüred, 2015. január 23–24.

A Téli Ásványtudományi Iskolát idén tizedszer rendeztük meg. Az első, 2006-os alkalommal nem gondoltuk volna, hogy lesz elég érdeklődés egy évente megtartott ásványtani találkozó iránt. Tévedtünk, amint ezt a számok is mutatják: míg az első iskola 33, az idei már 84 résztvevővel zajlott. Külön öröm, hogy a visszatérő „törzsvendégek” mellett évről évre újabb kutatóműhelyek illetve egyetemi hallgatók és doktoranduszok is bemutatkoznak az iskolán.

Iskolánk idei témaválasztását — Ásványok és a fény — meghatározta, hogy 2015 az UNESCO által a „Fény Nemzetközi Éve”

címet kapta, és hogy a 2014-es fizikai és kémiai Nobel-díjak is a fényvel kapcsolatos kutatási eredményeket jutalmazták. E díjak apropóján „külsős”, meghívott előadók tartották mindkét nap nyitó-előadását: PÉCZ Béla (MTA MFA) a kék LED feltalálásához vezető útról és saját kutatásairól tartott ásványtani áthallásokkal tarkított, érdekes előadást, míg BARNA László (MTA KOKI) a „szuperrezolúciós fénymikroszkópia” alapjaiba és a technika alkalmazásának lehetőségeibe avatta be a hallgatóságot, nagy sikerrel.

Az ásványok fényre adott fizikai és kémiai válaszairól szólt több előadás: szó esett a pirit napelemként és akkumulátorban potenciális Li-hordozóként való alkalmazásáról (DÓDONY István), fényérzékeny ásványok átalakulásairól (SZAKÁLL Sándor és KRISTÁLY Ferenc), ásványok lumineszcenciája alapján végzett korhatározásról (THAMÓNÉ BOZSÓ Edit), a katódlumineszcencia alkalmazásáról a ércépződés vizsgálatában (DABI Gergely), korolásra alkalmas cirkonónak lumineszcencia segítségével történő kiválasztásáról (KIS Annamária), és ásványok szerkezeti rendezettségének a Raman-spektrumaikra gyakorolt hatásáról (VÁCZI Tamás). A módszertani újdon-ságok között szerepelt a fluidumzárványok vizsgálata fluoreszcens és konfokális mikroszkópiával (SCHUBERT Félix), és hallottunk a visszavert fényvel működő infravörös spektroszkópia (KOVÁCS István), valamint ásványkiválasztás lézertel való bontásának lehetőségeiről (CZINKOTA Imre). A fényvel kapcsolatos programot színesítették a légköri aeroszolok fényelnyeléséről (GELENCSEK András), a „fényhordozó” foszforról (WEISZBURG Tamás), BORN Ignácnak a „fény évszázadában” tett ásványtani utazásáról (PAPP Gábor), illetve a gyémánt csiszolásáról (TAKÁCS József) szóló előadások.

Rendkívül változatos témák kerültek terítékre a „fényes” programon kívül is: NÉMETH Péter a meteorbecsapódáskor képződő, rendezetlen gyémánt szerkezetéről kapott eredményeit ismertette, KELE Sándor a „clumped” izotópok mérése révén a karbonát-képződés hőmérsékletének új meghatározási módjáról beszélt, míg KIRÁLY Edit a Balaton-felvidéki megakristályok nyomelem-tartalmának lézeralblációs ICP-MS vizsgálatát ismertette. Szó esett még a grönlandi jégben megőrzött, légköri eredetű ásványi porról (ÚJVÁRI Gábor), a villányi karsztvíz és agyagásványok egyensúlyáról (VICZIÁN István), hidrotermás érc- és egyéb ásvány-képződésről az Appennineken (B. KISS Gabriella) és a Balaton-felvidéken (MOLNÁR Zsuzsa), metamorf ásványreakciókról (DÉGI Júlia), és a riolitban lévő kvarc víztartalmának méréséről (BÍRÓ Tamás). Ahogy a Téli Ásványtudományi Iskolán már hagyomány, az előadásokat élénk vita követte.

A tudományos programot kiegészítette a Nanoásványtani Albizottság tisztújítása, valamint — tekintettel a jubileumi, 10. alkalomra — egy olaszrizling kóstoló a Kredenc Borbisztróban, melynek során meggyőződhattünk a permi homokkő csopaki rizlingre gyakorolt áldásos hatásairól.

Az iskola szervezői az MTA Geokémiai, Ásványtani és Közöttani Tudományos Bizottságának Nanoásványtani Albizottsága és a Magyarhoni Földtani Társulat Ásványtan-Geokémiai Szakosztálya voltak, továbbá idén a Pannon Egyetem Mérnöki Kara, amely anyagi támogatást is nyújtott. A program és az előadások rövid összefoglalója az iskola honlapján (<http://mposfai.hu/TAI/ta1.htm>) megtekinthető.

PÓSFAL Mihály

Geológia oktatás 150 éve a Műgyetemen — egy konferencia apropóján is

A tanszék több, mint 150 éves múltjára visszaemlékezve 2015. február 4–5. között rendeztük meg a „Mérnökgeológia-Közetmechanika 2015” c. jubileumi konferenciát a műgyetem legpatinásabb épületében, a központi ún. „K” épületben.

A konferencia célja a tudományos ülés mellett a geológia oktatás műgyetemen belüli szerepének hangsúlyozása is volt. A kétnapos rendezvénynek, amelyet DUNAI László az Építőmérnöki Kar dékánja nyitott meg, a BME Díszterme adott otthont. Az első nap a hazai előadók magyar nyelvű előadásait hallgathattuk meg, míg a második nap előadásai angol nyelven hangzottak el. A hazai előadók a felsőoktatási intézményeket és az alkalmazott föld-tannal, geotechnikával foglalkozó hazai vállalatokat képviselték.

A meghívott külföldi előadók a mérnökgeológia–közetmechanika jeles reprezentánsai közül kerültek ki. Prof. Dashnor HOXHA (University of Orleans, France) „Thermo Hydro Mechanical numerical modeling of rocks” című előadása a közetmechanika sokrétű felhasználhatóságát mutatta be. Ezt követően Prof. Paul MARINOS (National Technical University of Athens, Greece) a nemzetközi mérnökgeológiai szövetség (IAEG — International Association for Engineering Geology and the Environment) korábbi elnöke „Geological uncertainties and decisions in the design and construction of engineering works” címmel tartott előadást. Majd végezetül a meghívott ausztrál professzor Stephen FITYUS (University of Newcastle) a szénbányászat és a hozzá kapcsolódó meddők és külfejtések mérnökgeológiai szempontú elemzését adta meg „The mechanics of coal mining waste rock” című vitaindító előadásában. A két nap részletes programja a „<http://www.mernokgeologia.bme.hu/ocs/index.php/konferencia/MGEO2015>” honlapon olvasható. A konferenciát több mint 100 regisztrált résztvevő kísérte figyelemmel. A BME Geotechnika és Mérnökgeológia Tanszéke szervezésében megvalósult rendezvény társzervezői a Magyarhoni Földtani Társulat mellett a Nemzetközi Mérnökgeológiai Társaság (International Association for Engineering Geology and the Environment, IAEG) és a Nemzetközi Közetmechanikai Társaság (International Society for Rock Mechanics, ISRM), Magyar Nemzeti Bizottságai voltak. A konferencia rendezéséhez támogatást nyújtott a Bohn Mélyépítő Kft., a HBM Kft., a Főmterv Zrt., a Kőmérő Kft., a Magyar Alagútépítő Egyesület és a Mecsekérc Zrt.

A konferencia előadásait és ehhez kapcsolódó teljes cikkeket, a hagyományoknak megfelelően, a Mérnökgeológia–Közetmechanika kiskönyvtár sorozatban megjelent újabb kötete tartalmazza. Ez a 446 oldalas kiadvány a Hantken Kiadó gondozásában jelent meg és immáron a 18. kötete a kiskönyvtár sorozatnak.

Az előadók és szerzők jóvoltából a kötet széles spektrumát öleli fel a hidrogeológia, a mérnökgeológia, a közetmechanika, az alagútépítés és a geotechnikai témájú kutatásoknak. A terveknek megfelelően, a jövőben, elektronikus formában is közzétesszük a konferencia anyagát bemutató kötetet.

TÖRÖK Ákos

HÁMOR Géza 80 — megemlékezés és emléktábla avatás az ELTE Tatai Geológus Kertben

A 2014-15-ös tanévben, február 25-én, Géza napján emléküléssel és emléktábla avatással emlékeztünk meg Tatán HÁMOR Géza professzor (1934–2007), az ELTE Tatai Geológus Kert korábbi igazgatója (1994–2006) születésének 80. évfordulójáról.

Dél előtt 10 órától a Mennern Bernát Művészeti Iskola Díszterme adott méltó otthont a rendezvénynek, ahol WEISZBURG Tamás, a Tatai Geológus Kert igazgatója, BAKSA Csaba, a Magyarhoni Földtani Társulat elnöke és MICHL József, Tata Város polgármestere nyitották meg az emlékülést.

Egy 1999-ben készült Duna TV-s film vetítésével felidéztek a professzor alakját és az ezt követő öt felkért előadó (HALMAI János,

HÁLA József, NAGYMAROSY András, HARTAI Éva, SELMECZI Ildikó) és szintén öt, rövid hozzászólásra bejelentkezett résztvevő (dr. FIEDLER Ernő, FUXREITER András, CSERNY Tibor, STEINER Tibor, KECSKEMÉTI Tibor) segítségével, az apró személyes mozaikokon keresztül körvonalazódott a geológiát térképen látni akaró jeles, de magát tévedhetetlennek nem tartó kutató, az oktatást, a terepi és gyűjteményi szemléltetést mindig szem előtt tartó professzor, a tudományt és szakmát, emberi élet pályákat biztos kézzel és jó megérzésekkel, éleslátással terelgető menedzser és főnök, a múzeumügy elhivatott támogatója, a Márai Sándor értelmezésében használt valódi polgár, a szerető és mindig odafigyelő, támogató és biztató családtag képe.

A csaknem 3 órás, de minden pillanatában örömteli közös emlékfolyam zárásaként a Geológus Kertben, egy cserhíati miocén andezitmonoliton emléktáblát avattunk. Az avatáson BUDAI Tamás tanszékvezető-utód beszédét követően röviden szót kért SCHAREK Péter, KORDOS László és — DUDICH Endre nevében — ZIMMERMANN Katalin. Az emléktáblát megkoszorúzta a Magyar Földtani és Geofizikai Intézet, a Magyarhoni Földtani Társulat, valamint helyet kaptak a család és a tisztelők virágai is.

A rendezvényen összesen 37 fő vett részt, tanítványok, kollégák, utódok. A professzor családját HÁMOR Enikő, HÁMOR Tamás, HÁMORNÉ VIDÓ Mária és dr. FIEDLER Ernő képviselték. Az avatást követő közös ebéden HÁMOR Tamás idézte meg édesapja mindig jó kedélyét és hangulatteremtő képességét, amit ezúton is köszönünk neki.

TÓTH Erzsébet
(ELTE Tatai Geológus Kert)

Személyi hírek

Köszönetnyilvánítás

Hálásan köszönjük minden tagtársunknak, aki a 2014. évben önkéntes jövedelmearányos tagdíjával, vagy egyéb adományával támogatta Társulatunk munkáját. Az Önök támogatása lehetővé

tette, hogy elkészíttessük SZABÓ József mellszobrának másolatát, és elhelyezzük azt a Nemzeti Sírkertben lévő síron.

ÁGOTAI György, ÁRKAI Péter, BAKACSI Zsófia, BAKSA Csaba, †BÁLDI Tamás, BÁLDINÉ BEKE Mária, BÁNYAI Ernő, BARCZA Márton, BERNÁTH Zoltán, BREITNER Dániel, BREZSNYÁNSZKY Károly, CSERNY Tibor, CSILLAG János, CSONTOS László, DANK Viktor, ÉNCZY György, FARKAS Zoltánné, FEHÉR Béla, FODOR Béla, FORIÁN-SZABÓ Márton, FUXREITER András, FÜST Antal, GALÁCZ András, GOMBOR László, GONDÁRNÉ SÓREGI Katalin, GRESCHIK Gyula, GULÁCSI Zoltán, GYARMATI Pál, HAAS János, HALMAI János, HALUPKA Gábor, HÁMORNÉ VIDÓ Mária, HÁMOS Gábor, HARANGI Szabolcs, HERKE Miklós, HOLODA Attila, HORVÁTH Zoltán, HUSZÁR László, JÁSZAI Sándor, JUHÁSZ Erika, KÁKAY SZABÓ Orsolya, KÁZMÉR Miklós, KISS Károly, KISSNÉ MEZEI Ágnes, KISVARSÁNYI Géza és felesége, KOLOSZÁR László, KOMLÓSSY György, KOROKNAI Zsuzsanna, KOVÁCS Botond Sándor, KOVÁCS Endre, KOVÁCS P. Gábor, KOVÁCS László, KUTI László, LESS György, MÁDAI Ferenc, MAJOROS György, MINDSZENTY Andrea, NUSSZER András, PÁKOZDI Gábor, PAPP Gábor, PAPP Lajos, PERSAITS Gergő, PINTÉR András, PÓSFAI Mihály, RAUCSIK Béla, SCHAREK Péter, SCHULTZ Péter, SELMECZI Ildikó, SIKHEGYI Ferenc, SZABÓ Csaba, †SZABÓ Imre, SZALAY Judit, SZEDERKÉNYI Tibor, SZILI Györgyné, TAMÁS Csaba, TÓTH János, TÓTHNÉ MAKK Ágnes, TURTEGIN Elek, UNGER Zoltán, VATAI József, VÉRTESY László, VITÁLIS György, VÖRÖS Attila, ZAJZON Norbert, ZELENKA Tibor, ZSADÁNYI Éva.

Adományaik összege 1 941 000 Ft volt. Néhány tagtársunk kérte neve nyilvánosságra hozatalának mellőzését, nekik és a többieknek egyaránt köszönjük a támogatást!

Gyász hírek

Fájdalommal tudatjuk, hogy örökre eltávozott.

Dr. FÖLDEVÁRY Gábor, 1934–2014, külföldi Tiszteleti tagunk,

Dr. KOVÁCS István, 1933–2015

Dr. MECSEI József, 1945–2015

WENCZEL István 1956–2015 tagtársunk.

Emlékük szívünkben és munkáiban tovább él.

Helyreigazítás

A 144/4. szám 387. oldalán a Csongrádi et al. cikkben a 3. ábra aláírása hibásan jelent meg. A helyes ábraaláírás:

3. ábra. Földtani szelvény A–B (SEVDANOV 2009 alapján)

1 – kovás hévforrás üledék, 2 – kvarcerek, 3 – kovásodott breccaszóna, 4 – riolit és riolitbreccsa, 5 – homokkő és aleurolit, 6 – tuffitbreccsa és tufa, 7 – kovásodott tuffitbreccsa, 8 – agyagmárga, 9 – kvarccsillámpala

Figure 3. Geological section A–B (after SEVDANOV 2009)

1 – sinter, 2 – quartz veins and veinlets, 3 – silicified breccia zone, 4 – rhyolite and rhyolite breccia, 5 – sandstone and siltstone, 6 – tuffite breccia and tuff, 7 – silicified tuffite breccia, 8 – claystone, 9 – quartz mica schist

A hibáért a szerzők és az olvasók szives elnézését kérem.

PIROS Olga
technikai szerkesztő

